

Eksamensopgave EU-ret, HA(jur.), maj 2018

Besvarelsen må maksimalt have et omfang på 20.000 anslag (inkl. mellemrum).

Opgave 1 (vægter ca. 75 % af den samlede karakter)

Det skal lægges til grund, at der ikke er nogen harmonisering, der regulerer de aktiviteter, der behandles i opgaven, bortset fra det (fiktive) direktiv der omtales i opgaven.

I medlemsstat A findes der et stort antal dambrug, hvor der opdrættes ørred. I sommeren 2017 opstår der en del lugtgener i visse områder, hvor dambrugene ligger ekstra tæt. Man har mistanke om, at årsagen til disse gener er, at man fodrer ørreder med foder, der er beriget med en række mineraler. For at imødegå disse gener indfører ministeren straks en begrænsning på, hvor meget foder af denne type man må anvende i et ørredbrug. Da man en måned efter kan konstatere, at dette ikke har afhjulpet lugtgenerne, indfører ministeren et absolut forbud mod at anvende denne type foder i ørreddambrug. Ministeren bestemmer yderligere, at ørreder, der i strid med disse regler er fodret med denne type foder, ikke må sælges.

Dette forbud rammer en række producenter af fiskerfoder hårdt. Det omfatter AquaAlliancen (AA), som ligger i medlemsstat A, og FishFood (FF), som ligger i medlemsstat F.

1.1. Du bedes vurdere, hvilke muligheder AA og FF har for at anfægte det nye forbud efter EU-retten.

I efteråret 2017 bliver en række personer i medlemsstat A syge, fordi de har spist ørred. Det viser sig, at de ørreder, der er årsag til sygdommen, kommer fra et bestemt dambrug i medlemsstaten. Dette dambrug har givet de ørreder, man opdrætter, meget store mængder antibiotika, og det er disse store mængder antibiotika, som har gjort folk syge. Der findes et flere år gammelt EU-direktiv, som regulerer opdræt af ørreder. Dette direktiv indeholder en række krav til dambrugsejerne og omfatter bl.a. regler om vandkvaliteten, hvor mange ørreder der kan holdes pr. kubikmeter vand, samt snævre grænser for hvor meget antibiotika man må give de opdrættede ørreder. Direktivet fastsætter også regler for de nationale myndigheders forpligtelser til at føre tilsyn med, at reglerne overholdes, idet det bl.a. angives, at der skal gennemføres regelmæssige kontrolbesøg hos alle dambrug. Fødevaremyndighederne konstaterer, at selvom direktivet er korrekt implementeret i national ret, har kontrolmyndigheden i medlemsstaten de sidste mange år forsømt at føre tilsyn med, om den pågældende dambrugsejer har overholdt reglerne.

En af de personer der var syg, Hansi, måtte sygemelde sig i 2 måneder fra sit arbejde og mistede som konsekvens heraf sit arbejde. Da han får oplyst ovennævnte omkring årsagen til sin sygdom, overvejer han at gøre dambrugsejeren samt kontrolmyndigheden ansvarlige. Han får oplyst, at national ret ikke giver mulighed for at kræve erstatning, men at det måske er muligt efter EU-retten.

1.2. Hvordan er Hansis muligheder for at få erstatning efter EU-retten?

Hansi beslutter sig i sidste ende for at anlægge en sag ved den lokale byret, med påstand om at dambrugsejeren og kontrolmyndigheden solidarisk skal betale erstatning for det tab, Hansi har lidt som følge af sin sygdom. Da sagen bliver forelagt byretsdommeren, afviser denne blankt at anvende EU-ret, og afviser også at forelægge sagen for EU-domstolen. På grund af sagsgenstandens størrelse kan sagen som udgangspunkt ikke ankes, og da Hansi prøver at søge om en særlig anketilladelse, får han afslag. Hansi har på fornemmelsen, at han ikke er blevet behandlet ordentligt, men han ved ikke, hvilke krav EU-retten stiller, og er ikke klar over, hvilke reaktionsmuligheder han har.

1.3. Hvordan skal Hansi forholde sig i relation til byretsdommen?

Opgave 2 (vægter ca. 25 % af den samlede karakter)

Overvej på baggrund af dommen i sag C-165/16, *Toufik Lounes*, hvordan det påvirker en persons retsstilling efter EU-retten, at vedkommende efter at have udøvet retten til fri bevægelighed får statsborgerskab i den medlemsstat, hvortil denne er flyttet.

Stikord til besvarelse

Opgave 1

1.1.

Der er tale om et forbud mod anvendelse af en bestemt type foder i ørreddambrug. Foder er en vare, og i forhold til FF foreligger der derfor potentielt en hindring for indførslen, jf. art. 34. Der er ikke tale om et produktkrav, men om anvendelsesforskrifter. Derfor skal de bedømmes efter den standard, Domstolen har fastslået i sagen om de italienske trailere (Sag C-110/05, *Kommissionen mod Italien*), bogens side 355 ff. Det betyder, at det skal vurderes, om forbuddet hindrer markedsadgangen for varer, hvorved det bliver afgørende, om forskrifterne har en (betydelig) indflydelse på forbrugernes adfærd. Da der er mange ørreddambrug i medlemsstaten, må det antages, at disse er store aftagere af foder, og derfor vil anvendelsesforskrifterne have en sådan påvirkning af markedsadgangen for FF. Det gælder oplagt for det fuldstændige forbud, mens påvirkningen af det første forbud muligvis ikke er tilstrækkelig. Hvis man antager at der er en hindring for markedsadgangen, må denne antages at være ikke-diskriminerende. Det betyder at reglerne kan begrundes i Cassis-hensyn, inklusiv miljøhensyn, hensyn til nærområdet mv. I forhold til AA er der derimod tale om et rent internt forhold, og det kan derfor ikke bedømmes efter art. 34.

De studerende kan evt. overveje, om reglerne kan forhindre en eksport af ørreder, idet man forbyder salg af ørreder, der er opdrættet på en bestemt måde. Dette skal i givet fald vurderes efter art. 35 TFEU, og denne bestemmelse kræver mest oplagt, at varer bestemt til eksport diskrimineres i forhold til varer bestemt til det indenlandske marked. Der da ikke foreligger en sådan diskrimination, er art. 35 ikke overtrådt.

Slutteligt bør det overvejes, om ministeren har forsømt at overholde notifikationspligten efter notifikationsproceduredirektivet. Først kan det overvejes, om anvendelsesforskrifterne for foder er omfattet af kategorien "andet krav", fordi det har en betydelig indflydelse på afsætningen, jf. bogens s. 868 f. Det forekommer nærliggende i denne sag, at det sidste absolutte forbud opfylder denne betingelse, mens det kan diskuteres, om det første forbud er omfattende nok. Man kan også se reglerne som en produktionsforskrift for opdræt af ørreder, og da der er tale om landbrugsprodukter, er dette en teknisk specifikation, forudsat det er knyttet til markedsføringen af produktet. Sidstnævnte er tilfældet med det sidste absolutte forbud mod at anvende denne type foder, idet man her forbyder salg af ørreder, der er blevet fodret i strid med forbuddet, jf. bogens s. 867. Begge betragtninger fører således til, at notifikationspligten er overtrådt, og det følger af CIA-dommen, at forbuddet som konsekvens heraf ikke kan håndhæves. Det må gælde både i forhold til AA og FF, jf. bogens s. 877 f.

1.2.

EU-retten åbner op for at pålægge medlemsstaten erstatningsansvar, når denne overtræder EU-retten. Der er derimod ikke efter EU-retten nogen mulighed for at pålægge private – og dermed dambrugsejeren – erstatningsansvar.

De studerende bør vurdere, om betingelserne for ansvar er opfyldt, jf. bogens s. 186 ff. Den første betingelse er, at den overtrådte bestemmelse har til formål at tillægge private rettigheder. Der er i direktivet elementer, der tilsigter at sikre ørredernes velfærd, men der er også elementer, der tyder på, at man ønsker at sikre forbrugerne. Der er derfor holdepunkter for, at den første betingelse er opfyldt. Den anden betingelse er, at der skal foreligge en tilstrækkeligt kvalificeret overtrædelse. Opgaveteksten antyder, at der i flere år ikke er sket nogen kontrol, og dermed er kravet om regelmæssige kontrolbesøg næppe opfyldt. Dette kan være en tilstrækkeligt kvalificeret overtrædelse, men for at vurdere dette vil det være relevant at undersøge, om direktivets krav er klart, om Kommissionen har tilkendegivet, hvad der ligger i regelmæssige kontrolbesøg, og evt. undersøge hvordan andre medlemsstater har gennemført direktivet. Endelig synes den tredje betingelse om årsagsforbindelse at være opfyldt baseret på opgavens oplysninger.

1.3.

Byretsdommeren kan ikke afvise at anvende EU-retten, idet der er pligt til at anvende EU-ret, herunder give den forrang frem for national ret. Derudover har dommeren forsømt at opfylde sin forelæggelsespligt som sidste instansdomstol. Denne forelæggelsespligt modificeres dog af *CILFIT*-dommen (acte-clair og éclaircissements-doktrinerne), og vi har ikke oplysninger om, hvorvidt spørgsmålet tidligere har været forelagt, eller om svaret i øvrigt er klart.

Da der således er flere overtrædelser af EU-retten, kan der anlægges en ny sag, hvor det gøres gældende, at der er sket en overtrædelse, og evt. at denne er en tilstrækkeligt kvalificeret overtrædelse af EU-retten til, at der er erstatningsansvar, jf. herved *Köbler*-dommen, bogens s. 195 f.

TEUF Art. 340 om Unions erstatningsansvar i kontraktforhold er ikke relevant for opgaven.

Opgave 2

Det følger af dommen, at en person, der skifter nationalitet, ikke vil kunne påberåbe sig opholdsdirektivet over for den medlemsstat, hvor vedkommende nu er statsborger. Dette gælder også vedkommendes familie, idet denne ikke selvstændigt afleder ret fra direktivet, men alene afleder ret af den unionsborger de følges med.

Derimod vil unionsborgere kunne påberåbe sig art. 21, som sikrer retten til fri bevægelighed og sikrer retten til at medbringe familien. Man er som minimum sikret samme rettigheder, som følger af direktivet. Der tales om en analog anvendelse af direktivet, men det er rettigheder, der følger af traktaten.

Domstolen udelukker ikke, at man evt. kan have en bedre retstilling efter traktaten end den, der følger af direktivet, men den går ikke nærmere ind i, hvordan der kan være tale om en forbedret retstilling. Man vil dog få den forbedrede retstilling, der ligger i, at man ikke længere kan blive udvist af sin nye medlemsstat, uanset om man overtræder den offentlige orden, og uanset om man måske ikke har tilstrækkelige midler og sygeforsikring. Domstolen understreger således, at en medlemsstat ikke kan udvise egne statsborgere. Hvis en unionsborger skal undgå, at dennes familie udvises, vil det formentlig kræve, at vedkommende opfylder direktivets krav til ophold, dvs. tilstrækkelige midler mv.

Dommen må gælde tilsvarende for personer, der udøver den frie bevægelighed efter art. 45, 49 eller 56.

Man kan overveje, om den også gælder for juridiske personer, der flytter vedtægtsmæssigt hjemsted. Her er situationen en anden, idet opholdsdirektivet ikke finder anvendelse, og det er derfor ikke nogen direktivbestemt beskyttelse, selskaber mister. Men den måde Domstolen fortolker traktatens regler på

indebære, at et selskab, der bliver omregistreret til et selskab i en anden medlemsstat, fortsat beskyttes efter etableringsretten, selvom det nu er et selskab i den pågældende medlemsstat.